

**KAJ BO
Z
MANJŠIN-
SKIM
TISKOM?**

STR. 2

**FAŠENEK
STR. 7**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 11. marca 2004 * Leto XIV, št. 5

Meje združujejo – mejni prehodi razdružujejo?

Vsakemu normalnemu človeku se verjetno zdi, da je z naslovom nekaj narobe, kajti dolga leta smo poslušali in tudi čutili na lastni koži, kakšno škodo lahko naredi meja, ko se začrta, ne glede na to, kje potekajo etnične meje. Ko razdruži nekaj, kar spada skupaj. Od gospodarske škode, ki jo povzročajo take meje, je večja duševna škoda, ki jo povzročajo ljudem ob meji. Kajti postavitev fizičnih meja lahko „zgradi“ meje v glavah in dušah.

Mejni prehodi so razbijali meje, preko njih so ljudje našli poti drug do drugega. Po 1. maju pa bodo lahko postali nekateri mejni prehodi na slovensko-madžarski meji ovire svobodnega pretoka ljudi. To je najbolj plastično izrazil župan občine Kuzma Jože Škalič:

„Živali lahko prosto prehajajo mejo, za njih so države ustanovile prekomejni naravni park, tudi blago bo lahko prehajalo meje, kajti ne bo več carinikov, le mi, ljudje bomo ovirani, če se bomo držali mejnega režima. Mislim, da bodo najbolj pametni tisti, ki bodo našli poti na meji mimo mejnih prehodov“ - je napol za šalo, napol za res dodal župan goriške občine.

Mejni prehodi oziroma obratovni čas na nekaterih mejnih prehodih je bil eden od poglobitnih razlogov, da so krovne organizacije Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji 1. marca sklicale skupno tiskovno konferenco. Pomursko madžarsko samoupravno narodno skupnost je zastopal njen predsednik György Tomka, Državno slovensko samoupravo predsednik in gor-

Martin Ropoš, predsednik Državne slovenske samouprave, Jože Hirnök, predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem in György Tomka, predsednik Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti

njeseniški župan Martin Ropoš, Zvezo Slovencev na Madžarskem pa predsednik Jože Hirnök, ki je povzel namen tiskovne konference:

„Članstvo Slovenije in Madžarske v Evropski uniji prinaša tudi pomembne novosti na meji. Kljub poenostavitvam pa kaže, da se Slovenija in Madžarska o nekaterih, ta čas še aktualnih, problemih nočeta pogovarjati. Ta občutek ostaja po zadnjem sestanku slovenske in madžarske delegacije (29.-30. januarja) v Murski Soboti. Čeprav so se v marsičem sporazumeli, so nekako pozabili na interese

Porabskih Slovencev. Zato ne moremo razumeti sedanje namere tako madžarskih kot tudi slovenskih organov, ki se o bodočih režimih na mejnih prehodih med državama pogovarjajo brez upoštevanja interesov lokalnega prebivalstva, kar je eden od temeljev moderne Evropske unije.

Za stališče, ki ga zastopamo, pa poleg navedenega obstajajo številni pravni dokumenti, tako na meddržavnem nivoju kot tudi na notranjepravnem nivoju obeh držav. Eden od takšnih aktov je Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenski narodni

manjšini v R Madžarski in madžarski narodni skupnosti v R Sloveniji iz leta 1992, ki med drugim v 7. členu določa, da bosta pogodbenici sprejeli vse potrebne ukrepe za zagotovitev posebnih interesov obeh manjšin, vse z namenom družbene in gospodarske enakopravnosti.

Drugi pomemben akt je Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov RS iz leta 1996, ki jo je sprejel Državni zbor RS. V točki VI je pod naslovom Prometne in telekomu-

nikacijske zveze določeno, da so neovirani življenjski stiki pripadnikov avtohtonih manjšin z matico eden od pogojev za ohranjanje in razvoj manjšin.

Prepričani smo, da ne slovenska manjšina na Madžarskem ne madžarska v Sloveniji ne želita biti postavljeni v vlogo čakajočega na boljše čase, ko bosta tako Slovenija kot tudi Madžarska izpolnili standarde schengenskih pravil. Slovenska manjšina na Madžarskem in madžarska manjšina v Sloveniji sta bili vrsto let most med državama. Zdaj obe manjšini rabita mostove, in to so mejni prehodi na slovensko-madžarski meji, ki so odprti ves dan, neomejeno.

To stališče je podprl tudi predsednik György Tomka. Po njegovem mnenju je najbolj žaljivo, da vladi ne obravnava manjšin kot partneric v vprašanjih, ki močno vplivajo na življenje in obstoj manjšin. Evropska ustava ne pozna kolektivnih manjšinskih pravic, čeprav si je madžarska vlada prizadevala, da bi se v njej zaščitile kolektivne pravice manjšin. Prav zaradi tega bo po vstopu v EU veliko odprtih vprašanj, o katerih bi se vladi morali dogovarjati z manjšinami.

Podžupan Monoštra László Bauer je poudaril, da neomejeno obratovanje mejnih prehodov ni interes le dveh manjšin, temveč vseh prebivalcev v obmejni regiji. Prehajanje meje v skupni Evropi ne bi smelo pomeniti več, kot ko se človek nemeni v sosednjo vas.

Marijana Sukič

Kaj bo z manjšinskim tiskom?

Naše bralce smo v prvi letošnji številki na kratko informirali o tem, da se obeta manjšinam v proračunskem letu 2004 manj podpore, kajti finančno ministrstvo je za 25 odstotkov zmanjšalo proračun Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem. To je sklad, ki letno razpiše več na-

menskih natečajev (za manjšinske kulturne in verske prireditve, za raziskovalno dejavnost, za manjšinske knjižnice, muzeje). Posebna postavka v proračunu sklada je financiranje manjšinskih časopisov. To je edini vir, ki je manjšinskim časopisom na razpolago na Madžarskem. Trinajstim manj-

šinskim časopisom je bilo 2003. leta namenjenih 280 milijonov forintov, zaradi varčevalnih ukrepov se je vsota za leto 2004 znižala na 240 milijonov forintov. Proti ukrepu finančnega mi-

Dosedanji razvoj časopisa -ki je na začetku izhajal na šestih straneh in je bil črno-beli, sedaj izhaja na 8. in 12. straneh in delno barven -je zagotavljal tudi Javni sklad za narodne in

stroški tiska in distribucije itn.). Po njihovih kalkulacijah se bo pri tedenskem izhajanju proračun uredništva povečal za 25 odstotkov. Proračun časopisa v letu 2003 je bil 28 milijonov, delež Javnega sklada je bil 16 milijonov forintov. Ob tedenskem izhajanju bi se podpora Javnega sklada morala povečati na 20 milijonov (v primeru, če bi se časopis izdal kot tednik od druge polovice leta 2004, 18 milijonov). Spoštovani gospod predsednik!

Odprto pismo

Narodne in etnične manjšine na Madžarskem protestiramo zoper drastično znižanje proračuna za manjšinske časopise, ki so nosilci manjšinske kulturne avtonomije.

Nesprejemljivo je bilo za nas, da se je v letu 2004 za kar 25 odstotkov zmanjšal proračun Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, ki služi kot edini vir 13 madžarskim manjšinskim časopisom (tedniki, mesečniki, periodike). Načrtovani finančni paket predvideva nadaljnje varčevalne ukrepe: po naših informacijah je pričakovati, da se bo vsota, namenjena delovanju manjšinskih časopisov, kar prepopolnila. To bi lahko ogrozilo izdajanje manjšinskih časopisov.

Zdi se nam nepravilno in neprimerno, da se medtem, ko se v javnih službah obeta 6-odstotno povečanje plač, obeta manjšinskim uredništvom 25 (ali celo 50) odstotno krčenje sredstev in s tem tudi zmanjšanje števila zaposlenih.

Toda kako naj zmanjšajo število tista uredništva, ki nimajo nobenega redno zaposlenega sodelavca? Varčevali bomo lahko le na rovaš obsega ali na račun tega, kako pogosto izhajajo naši časopisi, ki so vir informiranja ter pomembna sredstva za ohranjanje manjšinske kulture in manjšinskih jezikov. Le da si tega na pragu vstopa v Evropsko unijo, ko bi morali tudi manjšinsko prebivalstvo pripraviti na to, kako priti do virov evropskih skladov, ne smemo dovoliti!

Zato prosimo spoštovanega gospoda premiera in gospoda finančnega ministra, naj preučita, ali se bilanca madžarskega gospodarstva res lahko popravi na račun manjšin kot državotvornih dejavnikov. Prosimo ju, naj pretehtata, ali se spleča za nekaj deset oziroma sto milijonov forintov ogrožati dobrososedske odnose z matičnimi državami, sedanjimi in bodočimi člani Evropske unije. In na koncu, toda ne nazadnje: ali razbijanje večdesetletnih duhovnih delavnic domačih manjšin res služi interesom večinskega madžarskega naroda ter zamejskih Madžarov!

Spoštovana gospod premier in gospod finančni ministar!

Glede na stalno pomanjkanje virov za manjšinske časopise, prosimo toliko proračunskih sredstev, da se lahko obdržita vsaj dosedanji obseg in kakovost manjšinskih časopisov. Prosimo, naj se pripravi dolgoročni koncept financiranja manjšinskih časopisov, ki bi le-tem omogočal nemoteno izhajanje.

nistrstva so glavni uredniki in založniki manjšinskih časopisov ter predsedniki državnih manjšinskih samouprav protestirali v obliki odprtega pisma, ki so ga poslali premieru Petru Medgyesyju in novemu finančnemu ministru Tiborju Draskovicsu.

Pismi s podobno vsebino sta prejela tudi predsednik države Ferenc Mádli in predsednik Urada za narodne in etnične manjšine Antal Heizer. Na zadnjega smo se Sloveniji obrnili s posebnim pismom, v katerem smo ga seznanili z našimi načrti in zahtevami. Pismo, ki ga objavljamo, je bilo poslano v imenu Državne slovenske samouprave.

Spoštovani gospod predsednik!

Obračam se na vas v imenu uredništva časopisa Slovencev na Madžarskem. Časopis Porabje izhaja samostojno od leta 1991 kot edini slovenski časopis na Madžarskem. Njegova naloga je ob informiranju tudi ohranjanje materne jezika ter krepitev identitete Slovencev na Madžarskem.

etnične manjšine na Madžarskem.

Glavna urednica časopisa me je seznanila s tem, da želijo časopis izdajati tedensko, na začetku na osmih straneh, postopoma bi ga pa razširili na dvanajst strani. Načrt uredništva se ujema s priporočilom Madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije, po katerem naj bi časopis kot tednik izhajal že od začetka letošnjega leta. Zaradi negotovoga financiranja želi uredništvo tedensko izdajati časopis od sredine leta 2004. Pogostejše izhajanje časopisa ima seveda tudi kadrovske in s tem povezane finančne posledice (zaposlitev vsaj še enega novinarja, povišani

Načrti uredništva se ujema s priporočili mešane komisije ter tudi z zahtevami bralcev, zato le-te podpira tudi Državna slovenska samouprava. Prosim gospoda predsednika, naj komisija pri odločanju o financiranju manjšinskih časopisov upošteva načrte slovenskega časopisa.

Nekaj dni po tem, ko so manjšinski uredniki v zvezi z odprtim pismom sklicali tiskovno konferenco v Budimpešti, na katero se večinski madžarski tisk ni preveč odzval, nas je doletela novica, da se bo proračun Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem znižal še za 120 milijonov forintov.

Razpisa za financiranje manjšinskih časopisov še (danes smo 2. marca) ni.

Marijana Sukić

RADIO MONOŠTER
UKV (FM) 106,6 MHz
Od ponedeljka do sobote
od 16. do 17. vöre,
v nedelo
od 12. do 14. vöre.

Ljubljana: publikaciji Inštituta za narodnostna vprašanja

Slovinci na Madžarskem v luči raziskovalcev

Z letnico 2003 je Inštitut za narodnostna vprašanja pred nedavnim predstavil 42. in 43. številko publikacije Razprave in gradivo. Že naštevanje avtorjev in naslovov njihovih prispevkov bi zapolnilo polovico predstavitvenega članka, zato se bom osredotočil na razprave, povezane s Slovenci na Madžarskem. S tem nočem reči, da ostali članki in razprave niso zanimivi ali da se s teoretičnimi izhodišči ne dotikajo vseh manjšin, tedaj tudi porabskih Slovencev. Sem denimo sodi že prvi prispevek v 42. številki, kjer Bojan Brezigar piše o položaju jezikov v razširjeni Evropski uniji. In njegova ugotovitev: „Kar zadeva evropske jezike nasploh, ne vidim velike nevarnosti, ki bi prihajala iz Bruslja. Če želimo, da se jeziki ohranijo, jih je treba kultivirati doma, zanje skrbeti, jih opremljati in razvijati. Tisoči pripadnikov manjšin po vsej Evropi to že desetletja delajo s požrtvovalnim prostovoljnim delom in zgrešeno bi bilo, če tisti, ki imajo za seboj državo, prepuščijo slednji vse, češ bo že država poskrbela za ohranjanje našega jezika.“

V 42. številki so tudi prispevki o jezikovnem prilaganju na narodno mešanih območjih Slovenije, avstrijskih političnih strankah in koroških Slovencih, ustavnopravnih in zakonodajnih določbah o preprečevanju diskriminacije v Sloveniji, vlogi zunanjih faktorjev pri razpadu Jugoslavije, o delu komisije zgodovinarjev Republike Avstrije. Vodni prispevek v 43. številki Razprav in gradiva je o varstvu „novih“ narodnih skupnosti v Sloveniji. Ostale teme: Čezmejne dnevne delovne migracije v slovenskem obsevnem prostoru,

Stališče prebivalcev narodno mešanih območij v Sloveniji do učenja jezika večine in manjšine, Slovenščina na Koroškem - simbolična dvojezičnost, Obisk Koroške v času „vojne za krajevne napise“, Spreminjanje upravnih odnosov v slovensko-madžarskem obsevnem področju v 20. stoletju, Raznolikost narodov nekdanje Jugoslavije: zgodovinski pregled, za konec pa še bibliografija sodelavcev Inštituta za narodnostna vprašanja za leto 2002 in priložnostni zapis Avguštin Malle - 60-letnik.

V 43. številki dr. Katalin Munda Hirnök objavlja razpravo Organiziranost, mediji in stiki Slovencev v Szombathelyu/Sombotelu, dr. Attila Kovács pa razpravo Številčni razvoj Slovencev na Madžarskem in luči zgodovinskih dogodkov in pričevanj anketirancev v Sombotelu.

Katalin Munda Hirnök je predstavila izsledke raziskave „Položaj Slovencev na Madžarskem zunaj območja avtohtone poselitve.“ Avtorica poudari: „Organiziranost (tako politična kot tudi kulturna) Slovencev na Madžarskem je v tesni povezavi z razvojem pravne zaščite manjšin na Madžarskem.“ Slovensko manjšinsko samoupravo so Slovenci v Sombotelu ustanovili leta 1998, januarja naslednje leto pa Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel. Samouprava in društvo imata skupne programe, terenski podatki pa pričajo, „da so se Slovenci v Sombotelu pred ustanovitvijo teh organizacij slabo poznali in niso bili tesno povezani.“ Po izvolitvi samouprave in ustanovitvi društva je prišlo do bistvenega premika, „kajti slaba polovica anke-

tirancev se danes srečuje med sabo ne le v organiziranih programih, temveč tudi zunaj njih.“ Pomenljiva je ugotovitev, da je za Slovence v Sombotelu eden od najhujših pogojev za ohranitev in razvijanje etničnih značilnosti nemoteno sodelovanje z avtohtonim poselitvenim območjem, s Slovenci drugod in s Slovenijo.

Attila Kovács obravnava številčni razvoj Slovencev na Madžarskem in luči zgodovinskih dogodkov in pričevanj anketirancev v Sombotelu. Analiza popisnih podatkov je pokazala, „da se je število oseb s slovenskim maternim jezikom na Madžarskem v obravnavanem obdobju - od leta 1941 do leta 2001 - zmanjšalo za 1/3, kar gre pripisati predvsem asimilacijskim procesom. Pregled po območjih naselitve Slovencev oziroma oseb s slovenskim maternim jezikom pa kaže, da je leta 1941 v Porabju, na območju avtohtone poselitve Slovencev na Madžarskem, živel skoraj 90 odstotkov vseh popisanih Slovencev, šestdeset let pozneje pa le polovica. Druga polovica oseb s slovenskim maternim jezikom je leta 2001 živel v ostalih delih države, največ v Budimpešti, Sombotelu, Mosónmagyaróváru in drugod.“

Zlasti za vse, ki se ukvarjajo s položajem Slovencev na Madžarskem, bi bilo umestno, če bi pozorno prebrali ugotovitve Katalin Munda Hirnök in Attila Kovácsa. To, da bi čim več tistih, ki oblikujejo ali sooblikujejo manjšinsko politiko ali politiko do manjšin, tako teh, ki živijo v Sloveniji in onih v drugih državah, bralo tekste v Razpravah in gradivu, je tudi želja urednika, dr. Borisa

Celovec, 27.02.2004

Skupno nastopanje

Predstavniki zamejskih Slovencev z Madžarske, iz Italije, s Hrvaške in iz Avstrije smo se 27. februarja zbrali na posvetu v Celovcu, da ocenimo svoj položaj. Po pristopu Slovenije in Madžarske k Evropski uniji 1. 5. 2004 bodo od avtohtonega slovenskega prebivalstva ostali le še Slovenci na Hrvaškem zunaj skupne evropske strehe. To ne sme dodatno ovirati medsebojnega povezovanja in kar se da plodnega sodelovanja. Slovenija mora čimprej urediti pravni položaj Slovencev v zamejstvu in po svetu z zakonom o Slovencih brez slovenskega državljanstva.

Slovinci iz zamejstva pričakujemo od Republike Slovenije, da nam spričo novih razmer in izzivov nudi vso podporo v prizadevanjih za ohranitev in vsestranski razvoj slovenskega življa.

Pričakujemo, da bo RS ustanovila poseben Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu pri uradu Predsednika vlade.

Zavedamo se, da bomo morali še bolj uskladiti nastopanje do oblasti v državah, v katerih živimo, nastopanje do vlade in oblasti RS ter nastopanje do evropskih oblasti v Bruslju. Vse tesneje se moramo povezati z drugimi manjšinskimi skupnostmi znotraj EU, predvsem v prostoru Alpe - Jadran.

Od vlade RS pričakujemo, da nas gmotno izdatno in redno podpira pri delovanju za ohranitev slovenskega življa. S svojimi izkušnjami tudi sami lahko veliko pomagamo Republiki Sloveniji.

Prizadevali si bomo, da bomo izkoriščali vsa razpoložljiva sredstva EU.

Razvoj naš sili, da ob vseh razlikah in razhajanjih znotraj svojih skupnosti uskladimo stališča, da bomo zunaj nastopali z enotnim glasom, tako znotraj držav kjer živimo, pa tudi do Ljubljane in do Bruslja. Zato si bomo prizadevali za ustanovitev skupnega predstavništva zamejskih Slovencev iz Madžarske, Italije, Hrvaške in Avstrije, da bomo tem lažje dosegli cilje, potrebne za preživetje in pozitivni razvoj naših skupnosti.

Predstavniki krovnih organizacij iz zamejstva se bomo 16. aprila sestali v Potrni na avstrijskem Štajerskem, da bi pripravili skupno izjavo o ustanovitvi skupnega predstavništva. Širšo javnost bomo informirali o naših namerah 23. aprila v Ljubljani.

Jože Hirnök

predsednik Zveze Slovencev

Jesiha. Urednik ugotavlja, da se za publikacijo iz leta v leto bolj zanimajo študenti, Razprave in gradivo izmenjuje Inštitut za narodnostna vprašanja s številnimi sorodnimi ustanovami v svetu, premalo pa po publikaciji posegajo tisti, ki pogosto nastopajo v javnosti z ocenami, da stroka zamuja pri proučevanju konkretnih

tem in problemov. Če bi vsaj prelistali nekaj števil Razprav in gradiva, tovrstnih ocen ne bi mogli izreči. Kot je že ustaljena navada, je tudi v najnovejših publikacijah Razprav in gradiva več avtorjev iz drugih držav, nekateri teksti so v tujih jezikih, povzetki razprav pa v angleščini.

eR

Darilo Slovencem

Če je sto 8. januarja 2004 skozi pogledno županijski časopis Vas Népe, je na sedmi strani najšo eden članek z naslovom »Darilo Slovencem«. Pa če smo te članek prešeli, smo vidli, ka smo darilo Porabski Slovenci dobili od sombotelske profesorice *Suzane Guoth*. Dobili smo od nje knjige z naslovom *Izpoved ranjenega srca*. Knjiga je dvojezična, leko povejmjo trojezična – v slovenskom, prekmurkom pa v madžarskom – gezi napisa. V knjigaj leko štemo njene izbrane pesmi, kratko prozo, sestavke pa prevode.

Že na začetki sploj lepo mišljenje napiše: »Ko bi se zavedla sedanosti, postane ta že del moje preteklosti in le minljivost je večna.« (Mire tudatosulna bennem a jelen, az már a múltamnak a részévé válik, s csupán a mulandóság az örökkévaló). Lektorice so bile *Beatrix Király*, *Tatjana Luthar-Muha* pa *Valerija Perger* (za tisto pisanje, stero je bilau že v Porabji objavleno). Že na začetki zvejmjo, da so avtorica pa lektorice za svojo delo nej gor vzlele eden filer honorara nej. Tau je avtorica za božični dar mislila dati bralcem, najbolje pa Porabskim Slovencem. Tistim, stero so pomagali vódati knjige, se je avtorica v svojom predgovori zahvalila.

Etak so knjige raztalane sombotelskim Slovencem, v Budimpešti pa Mosonmagyaróvári živečim Slovencem, največ izvodov sta pa dobile Slovenska Zveza in Državna slovenska samouprava.

Sto je *Suzana Guoth*? V somboteli žive že več kak 40 lejt, kak je mogoče, ka zna slovenski jezik pa prekmursko narječje? Ona je do svoji 16 lejt starosti v Sloveniji živejla, tam je gor rasla. 16 lejt brez toga, da bi svojo mater poznala. Etakši cajti so tisto bili. Pa te se ne smejmo čudivati, če je njena knjiga nej ne vejm kak vesela. Pa si leko vsi peldo vzememo

od nje zatok, ka je po tak dugu lejtaj nej pozabila slovenski. Srejdno šolo je na Vogrskom dokončala, univerzo pa v Budimpešti. Diplomirala je iz nemškoga in rusoškoga jezika, v Somboteli je dugu lejt v raz-

vse dobila, samo edno njej je falilo. *Mati*. Kesno go je spoznala in se ji tak zdi, ka je malo prilik meja za tau, da bi ji leko svojo lubezen cejak prejk dala. *Mati* go je pred desetimi lejtami naveke zapustila.

Mene je malo nerodno pisati od nje, najbolje zatok, ka je ona name v svoji knjigaj večkrat spominjala pa te leko tak mislite, ka ge za sebe volo škem pisati od tej knjigaj. Vórvajte, ka nej tak. Müvedvej se že dugu lejt poznave pa sva duševno sploj skrajek. Zdjaj, gda je *Suza* začnila pisati članke v časopis *Porabje*, gda sam že preštejla njeno prvo, zdjaj pa tau drugo knjigo, moram priznati, da sam se dosta navčila od nje. Navčila sam se, ka je velka odgovornost za vsakšo misel, stero človek na papir deja. Ona me je navčila, da si za pisanje mirni cajt moreš vzeti, da moraš vedeti, ka kak pišeš, tak te cenijo.

Tak mislim, da smo Porabski Slovenci bogatejši postanili s knjigov *Suzane Guoth*, tak čütim, ka je ona za nas, ka zatok tú piše, da bi nam lejepe minute spravila, da bi nas spominjala na naš materni jezik, stero nam mora biti najbolje dragoceni.

Če rejsan sploj kesnau – depa lepo zahvalim avtorici njene lejepe misli, štere je v svoji knjigaj napisala, v imeni bralcov hvala.

Zdjaj pa, stero mate priliko, vzemite v roke knjige, naj knjige gučijo, vej je pa avtorica zatok napisala.

Irena Barber

SUZANA GUOTH

IZPOVED RANJENEGA SRCA

lični srejdni šolaj včila jezike. Ona je bila prva profesorica, ki je v Somboteli na visokoj pedagoškoj šoli včila slovenski jezik. Da je zdržala svoj materni jezik, se je napona mogla včiti, šteti, vaditi jezik.

Če te pa v roke vzeli njene knjige, sploj dosta lepote leko preštete. Dapa ne vejm kakšo veselje, ne vejm kakšo srečo nete mogli najdti v tej pesmaj, v njenoj prozi. To je pa zatok tak, ka je njena usoda nej najlekejša bila, kakoli ka je od svojoga staroga očeta kak otrok

HABENT SUA FATA LIBELLI

/Tudi knjige imajo svojo usodo/

Knjigo sem napisala za vas,
Za vas Slovence tamkaj v Porabju,
Zaman čakala sem zahvale glas
Za darilo moje ob božiču.

Libelli habent sua fata,
Modrost latinska pravi,
Usoda knjige je neznana,
Kako me ta brezbriznost žali!

Z ljubeznijo veliko
Posvetila sem jo vam,
Noči neštete žrtvovala,
A žrtve – kaže – bile so zaman.

Suzana Guoth

Monošter: pogovor o gospodarskem sodelovanju med Slovenijo in Madžarsko

Izkoristiti zgodovinski trenutek

Slovenski in madžarski podjetniki so se v Monoštru pogovarjali o krepitvi gospodarskih stikov med obmejnimi pokrajina in v lesnopredelovalni industriji. Pobudo za poslovno konferenco, ki je privabila prek 60 podjetnikov z obeh strani meje, je dalo slovensko veleposlaništvo v Budimpešti v sodelovanju s slovenskim generalnim konzulatom v Monoštru ter županijskima zbornicama Železne in Zalske županije, medobčinsko Gospodarsko zbornico za Pomurje in drugimi, ki si prizadevajo dvigniti raven gospodarskih stikov in jih približati ali izenačiti z vzornimi političnimi sosedskimi odnosi. Vse doslej napisano je manj pomembno kot če se bo gospodarsko sodelovanje v tem prostoru okrepilo, za to pa bodo delež prispevale tudi poslovne konference, kot je bila pred enim tednom v Monoštru.

Za sodelovanje v lesnopredelovalni industriji - sledila naj bi poslovna konferenca o turizmu - so se odločili tudi zato, kot je dejal župan Monoštra *Tibor Vinciczay*, ker je les najbolj naraven

Gábor Bagi, veleposlanik R Madžarske v Sloveniji, *Rok Tomšič*, prvi sekretar veleposlaništva R Slovenije v Budimpešti in *Andrej Gerenčer*, veleposlanik R Slovenije v Budimpešti

vir panonskega prostora, kjer je vrsta podjetij te stroke, večjo uporabo izdelkov iz lesa pa poudarjajo tudi v Evropski uniji.

Veleposlanik *Andrej Gerenčer* je poudaril, da ima sodelovanje gospodarstvenikov iz obmejnih madžarskih in slovenskih pokrajin še poseben pomen, ker gre v veliki meri za gospodarsko slabše razvita ali celo nerazvita območja. Veleposlanik *Gábor Bagi* pa v sodelovanju po vstopu v Evropsko unijo vidi zgodovinski trenutek za razvoj obmejnih regij, ki so zaostajale zaradi zaprtih mej. Slovenski veleposlanik in tudi generalni konzul v Monoštru *Marko Sotlar* sta povezala gospodarski razvoj in sodelovanje ob meji tudi s položajem manjšin v tem prostoru. Ne nazadnje je bila poslovna konferenca tudi zato v Monoštru, da bi imeli njeni rezultati ugoden vpliv na razvoj porabskih krajev, kjer živijo Slovenci.

Na konferenci niso bile samo teoretične razprave. Tako je prekmurski podjetnik *Stefan Antolin* iz Odranec postregel z odličnimi rezultati, ki jih ima Mizarstvo *Antolin* na Madžarskem. Povedal je, da se je potrebno udeleževati sejmov, organizirati predstavitve in navezati kar največ neposrednih stikov s potencialnimi kupci in s sorodnimi podjetji. Skupaj bomo uspešnejši v Evropski uniji, je prepričan prekmurski podjetnik.

eR

Zanimive etnološke razprave

Pred kratkim je izšel 4. zvezek serije **Etnologija Slovencev na Madžarskem**. Publikacijo izdaja Madžarsko etnološko društvo, urednik serije je dr. Ernő Eperjessy, slovenskega zvezka pa Marija Kozar.

ETNOLOGIJA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
A MAGYARORSZÁGI SZLÓVÉNEK NÉPRAJZA

4.

2003

V najnovšem zvezku najdemo dve daljši in dve krajši razpravi, v poglavju Gradivo dva članka v zvezi z življenjskimi šegami ter članek v spomin na dva pokojna velikana madžarske in slovenske etnologije. Zvezek zaključuje etnološka bibliografija za leta 1984-1985-1986, ki jo je sestavila dr. Katarina Munda Hirnök.

V poglavju Razprave najdemo študijo **Mariette Boross** O življenjskih in delovnih razmerah železnožupanijskih slovenskih sezoncev med dvema vojnoma. Avtorica o vzrokih sezonstva piše: »Sezonci so prihajali iz listih krajev, kjer je bilo malo zemlje, na njej živčega prebivalstva pa vedno več. »Dežela Slovencev« in sosednje Medimurje sta bi-

li eno najgosteje naseljenih območij predtrianonske Madžarske... Zato so pričeli Slovenci skoraj istočasno kot Slovaki iz severne Madžarske in prav tako redno odhajati na sezon-

sko delo daleč v tuje kraje.« Avtorica predstavi družbeni položaj sezoncev na pristanih, analizira vsebino delovnih pogodb, opiše prehranske navade, delo kuharice ter delo gospodarja sezoncev.

V sklepnih besedi se zahvali svojim sogovornikom, ki jih je spoznala v Porabju: »V železnožupanijskih slovenskih vseh sem leta 1966 osebno zbirala podatke med nekdanjimi sezonci. Tedaj, 21 let po spremembi sistema, sem lahko zbrala še osebna doživetja nekdanjih gospodarjev sezoncev, predelavcev, sezoncev in sezonk. Njihove izjave objavljam s pripadajočo literaturo v svoji skromni študiji o sezonstvu, z njo pa

lahko dobimo vpogled v življenje marljivih poljedelcev, ki so predstavniki preživelega življenjskega sloga. Tudi tukaj bi se rada zahvalila poštenim, od dela utrujenim nekdanjim sezoncem, ki so radi govorili o svoji preteklosti.«

Študija **Petra Illésa** o Józsefu Csabi kot fotografu prinaša zanimive podatke in posnetke tudi o nekaterih gorickih vaseh. Študijo je napisal ob 100-letnici rojstva Józsefa Csabe. »Med zbiralci, ki so v prvi polovici 20. stoletja dokumentirali ljudsko kulturo v Železni županiji tudi s fotografijami, je bil tudi József Csaba. Izredno vneti, v začetnih časih amaterski raziskovalec, ki je bil rojen v Nagycsákányu (danes Csákánydoroszló), je požel priznanje v vedno širših krogih domačega znanstvenega življenja s svojimi biološkimi, jezikoslovnimi, znanstvenozgodovinskimi in ne nazadnje etnološkimi raziskavami in razpravami. Med zbiranjem v vaseh nekdanje Železne županije je svoje zapiske dopolnil še z običajno 6x9 cm velikimi fotografijami,« je zapisal Peter Illes. Delo Józsefa Csabe je priznal in cenil tudi Avgust Pavel, ki mu je napisal: »... Če bi bil v vsakem notariatu vsaj en tak človek, bi se ves svet čudil temu, kaj se da tukaj narediti. Odlični posnetki, imeniten občutek za zanimive, ovekovečanja vredne stvari.«

V prvem poglavju zvezka najdemo še dva prispevka, ki sta ju **Eva Lazar** in **Ibolya Čuk** pripravili kot diplomski nalogi na Visoki pedagoški šoli v Szombathelyu. Eva Lazar razpravlja o podobi ženske v porabski ljudski pesmi in ugotavlja: »Podoba ženske je izredno razvejana in s tem tudi dokaj objektivna. Zožena črna-bela podoba ženske

Slika ne laža

MOBITEL

Že mlajši vejo, ka je tou mobitel. Ka pa ta rejč znamenuje, tou pa vej bole malo lidi. Moj padaš, steri dosta vej (ménje naj ostane skrito), si je od toga tak brodo:

- Prvi tau rejči **mobitel** je **mobi**. Vej se, ka **mobilno** znamenuje tisto, ka se gible es pa ta. Edni moudri se tak vómečejo, ka pravijo, gnes me ne moreš zaoditi doma, ka mo cejli den **mobilen**. Drugi tau rejči **mobitel** je **tel**. Tou rejč to poznamo, vej pa gestejo televizije, telefoni, teleprinteri, telekomunikacije pa dosta takši rejči, v steri je rejč **tele**. Rejč **tele** pa ne znamenuje nika drugo kak pa tou, ka se neka godi na daleč. Zato je **mobitel** aparat, s sterim se gibaš es pa ta in na daleč gučiš. Dapa po istini bi se mogo zvati **mobi-tele**, mi vsi pa **mobi-teuci**. Vej se pa več ne vejmo normalno zgučavati. Rejsan smo kak kakši teuci, pridemo v krčmou pa prva kak se poklonimo, vzememo v roke **mobitel**. Pa tou eske ne dojde! Ranč nemamo časa normalno pijačo spiti, tak vse kouli telefonemo.

Tak je od toga brodo moj padaš. Pa je istino emo, vej pa slika dun ne laža.

izhaja tudi iz dejstva, da so ženski lik v pesmi skoraj izključno klesali moški in mora biti ženska po njihovi podobi in se obnašati po njihovih pričakovanjih.« V porabski ljudski pesmi najdemo žensko v vseh vlogah, nastopa kot nedolžna, zvesta deklica ali žena, kot lahkoživo, grešno dekle, kot mati, kot tašča in snaha, kot nezvesta nevesta in žena itd.

Ibolya Čuk si je za temo izbrala Sibilske knjige in cerkvene pesmi z Gornjega Senika. Svoj prispevek je napisala na podlagi dveh rokopisov (Sibilska knjiga, pesmarica z mrtvaškimi in Marijinimi pesmimi).

V poglavju Gradivo najdemo dva krajša članka. Učiteljica **Eva Kukor** piše o

šegah v zvezi z rojstvom v Števanovcih, njena kolegica **Aniko Anderko Szalai** pa o pogrebnih šegah v Slovenski vesi.

V predzadnjem poglavju se na evropsko znanega etnologa in muzeologa Ivána Balasso spominja dr. Ernő Eperjessy, na znanega slovenskega etnologa, filologa in prevajalca Vilka Novaka pa njegova nekdanja učenka Marija Kozar.

Zvezek zaključuje etnološka bibliografija Slovencev na Madžarskem.

Zvezek je izšel s finančno podporo Ministrstva za kulturno dediščino, Zveze Slovencev na Madžarskem in Državne slovenske samouprave.

Marijana Sukič

OD SLOVENIJE...

Slovenija ratificirala Severnoatlantsko pogodbo

Državni zbor je v torek z 68 glasovi za in tremi proti ratificiral Severnoatlantsko pogodbo, s katero je bila ustanovljena zveza NATO. Stem dejanjem je Slovenija naredila še zadnji korak na poti do polnopravnega članstva v zvezi. Vanjo bo uradno vstopila predvidoma 2. aprila, ko bo skupaj s še šest državami - Estonijo, Latvijo, Litvo, Slovaško, Romunijo in Bolgarijo - ratifikacijske dokumente deponirala v Washingtonu. Zadovoljstvo ob ratifikaciji še drugega pomembnega dokumenta v DZ letos - konec januarja so poslanci že ratificirali pristopno pogodbo z EU - so izrazili najvišji predstavniki države. Na zvezi NATO so ratifikacijo toplo pozdravili in napovedali, da bodo Slovenijo uradno in svojih vrstah najverjetneje pozdravili 2. aprila.

Drnovšek na Finskem

Predsednik republike Janez Drnovšek se je mudil na državnem obisku na Finskem, kjer ga je gostila finska predsednica Tarja Halonen. V pogovoru sta največ pozornosti namenila prihodnosti EU, kjer imata Slovenija in Finska kot majhni državi veliko skupnih interesov, in se ob tem zavzela za enakopravnost vseh držav v uniji. Po besedah Halonenove mora biti EU močna zveza enakopravnih držav. Drnovšku se sicer ne zdi sprejemljiva zamisel o dveh kategorijah članic, ki da ni skladna z idejo EU.

Predsednika je sicer na Finskem spremljala številna delegacija, v kateri sta bila tudi zunanji minister Dimitrij Rupel ter minister za šolstvo, znanost in šport Slavko Gaber.

Slovenski vojaki na misijo v Afganistan

V Afganistan je odpotovala predhodnica Slovenska vojske, ki šteje šest vojakov, medtem ko bo glavina 12 vojakov na šestmesečno mirovno misijo v Afganistan predvidoma odpotovala kmalu. Gre za najzahtevnejšo slovensko misijo po osamosvojitvi Slovenije, Slovenska vojska pa se je nanjo pripravljala od aprila lani.

Meja še nede čisto »spadnola«

Meja, štera je telko lejt delila lidi, kak kaže še neka časa nede čisto »spadnola«. Tau ne čemerl samo Slovence v Porabji, liki tudi rojake, šteri živijo v matični domovini. Med njimi je tudi župan občine Kuzma *Jože Škalič*.

»Ges se bojim, ka se rejsan nika dosta inači nede godilo nam, ka živemo na obej strani meje, zatau mislim, ka moramo javno opozarjati Slovenci na obej stranej, ka nam je meja ovira. Na eni strani se veselimo Evropske unije, krajinski park smo daubili, gde bi se najinteresi čimbole združevali, mi pa žau moramo razpravljati o delovnom časi enoga mejnoga prehoda, šteroga zdaj v tom časi splojne nūcamo.« *Na žalost se večkrat tudi čuje, ka mejni prehodov s Porabjom sploj ne nūcamo, ka je tak ali tak malo prehodov meje. Po drugi strani pa se tej isti ne zavedajo, ka tudi te odpiralni čas fejst omejuje lidi.*

»Normalno. Ge zdaj morem čisto praktično stvar povedati. Dosta naših privatnikov bi kakšokoli uslugo nū-

calo v Porabji, tū je ohranjeno dosta ljudske obrti, tau v našom Krajinskem parki Goričko dobiva še nauvo veljavo. Zdaj mi povejte, če nekak nekakomi pride ob deveti delat pa de delo do pete vōre pa de mogo oditi, pa ka de mogo za en izdelek priti štirikrat petkrat prej, namesto ka ga v enom dnevi

Župan občine Kuzma
Jože Škalič

opravi. Žalostno.«

- Če odmislimo tē velki problem z granico, kak vi zdaj gledate na stike s Porabjom?

»Mi jih ocenjujemo kak dobre, nikdar pa neja za najboubke. Nikaj rezerve je zavolo

toga, ka smo se premalo poznali, glyj na račun železne zavese v preteklosti. Tej notranji predsodek moramo premagati in te de nam dosta leži. Ponavlam, krajinski park nam nudi nauve možnosti, znotraj toga izmenjavajo lidi, blaga, storitev, ka leko vpliva tuj na gospodarski razvoj območij na obej strani. Prvo kak prvo pa mo mogli iti v spreminjanje svojoga odnosa do jezika pa kulture. Če mo začali tau vrednotiti, mo vrednotili vse, ka za tem stoji.«

- Pojva zdaj nazaj k 1. maju pa k tomi slavnostnim dnevi, kak se na tau pri vas pripravljate?

»Župani v Pomurji smo delili različna razmišljanja o tom praznovanji. Bogim se, ka de nekak tak: dosta dima malo ognja. V Kuzmi bi rad pripomogo k tomi, ka de tromeja, kak prostor šteri je nastano zavolo politični mej, daubo novo dimenzijo. Izredno bi si želo, ka mo leko združili župane iz Pomurja ob madžarski in avstrijski meji in s tem pokazali simbolično, ka je Prekmurje

dostakrat enotno, ka se nede skauz čulo, ka smo župani zaprejeti v svoje meje, ka leko ostanemo združeni, gda je tau potrebno. Če tau prvi den pred Evropov pokazemo, ka smo enotni, je tau lejpa naša gesta, s šterov leko kak s popotnico stopamo napram vsem izzivom, s šterimi mo se, šteli ali nej, dostakrat mogli združiti.«

- Kak de pa tau slavje vōvidlo?

»V občini Kuzma mamō predviden dva dni praznovanja. Nesmiselno mi se vidi, ka bi 30. aprila nej počakali tam paunoč, in tau lidgē iz vsej trej držav. Pri nas de se večerni pohod s Kuzme začno ob deveti zvečer. Z baklami mo šli na tromejnik, te pa počakali dvanasjto vōro, paunaoč, pa sam vstop v Evropsko unijo. Generalna prireditiv v okviru državnege praznovanja pa de 1. maja, začala de se ob 11.00, trajala pa naj bi do 14.00. Na njoj naj bi pauleg domačega ljudstva bili tudi politiki iz vsej trej držav.«

Silva Eöry

Prijetno druženje

Na dan slovenskega kulturnega praznika 8. februarja je bilo na Gornjih Slavečih v gostilni Partek že tradicionalno srečanje med Gornjim Senikom in Gornjimi Slaveči. Srečanje je pripravilo športno rekreacijsko društvo z Gornjih Slaveč. Tradicija besrečanj, v okviru katerih se odvija tudi kartanje »šnopsa«, sega že kar nekaj let nazaj. Na »Števanovo«, 26. decembra, je takšno srečanje vedno na Gornjem Seniku v gostilni Cifer oziroma Škaper. Cilj kartanja pa ni zmagati in dobiti kakšno nagrado. Karta se predvsem zaradi prijetnega druženja in »ohranjanja tradicije« kartanja, ki je bilo v zimskih časih že od nekdanj v navadi pri naših prednikih. Da pa vseeno ne bi kartali »samo tja v en dan«, se točke vseeno »zbirajo«. Vsak »kartaš« igra z vsakim kartašem iz »nasprotne« ekipe (v vsaki ekipi je 10 kartašev) po dve »partiji« do sedem. Vsaka zmaga pomeni eno točko in na koncu se točke seštejejo in se ugotovi »zmagovalca«. Tokrat je bila za malenkost boljša ekipa z Gornjih Slaveč.

Ker pa mora vsak »tekmovalec« odigrati kar 20 »partij«, ni to niti najmanj enostavno. Zato je organizator poskrbel, da tekmovalci niso bili lačni in žejni. Da pa bi bili »kartaši« dobre volje tudi če karte niso »šle« najbolje, je poskrbel mlad harmonikar iz Rogašovec. Prisotni pa so ob zvokih harmonike tudi zapeli kakšno slovensko narodno.

Sicer pa Gornji Slaveč in Gornji Senik že vrsto let sodelujeta na več področjih, predvsem na športnem. Tako nastopajo skupaj tudi v veteranski ligi v malem nogometu, Slavečari se redno udeležujejo tudi vaških dnevo na Gornjem Seniku ... **Vendar pa vsa ta in podobna srečanja nekoliko ovira mejni prehod, ki je pozimi odprt samo do 18. ure, poleti pa do 21. ure.** In ravno zaradi »delovnega časa« mejnega prehoda v Martinju sta ti »kartaški« srečanja na Gornjem Seniku na Števanovo, na Gornjih Slavečih pa na kulturni praznik. Takrat je namreč navedeni mejni prehod zaradi praznikov odprt do 2. ure zjutraj. Tako ni problemov, če se katero od srečanj zavleče v bolj pozno uro.

Letošnje srečanje pa je imelo tudi simbolni pomen. Bilo je namreč zadnje pred vstopom obeh držav v Evropsko unijo (EU). Čeprav izgleda, da se državi ne bosta mogli dogovoriti, da bi bil mejni režim po vstopu bistveno bolj ugoden. Če sploh bo ugodnejši. Tako bo potrebno počakati do popolne uveljavitve »Schengenna«, ko bodo meje popolnoma »padle«. Takrat mejnih prehodov ali kontrolnih točk ne bo, in bo gibanje popolnoma svobodno. In takrat bo tudi sodelovanje med ljudmi mnogo lažje in stiki še bolj pogosti.

Silvo Šarkanj

Fašenek - ali pa tak več nigdar nede, kak je gnauksvejta bilau

Fašenek je že davnik za nami, že je post pa pomaleg čakamo vuzem. Tau so vse imenitni datum, gda čujemo od nji, nam starejšim dosta vse lejpora pride na pamet. Dapa nej bi radi bili, če bi tisti cajti nazaj prišli, gda smo eške rednoga gvanta pa črejvle nej meli, gda smo samo po svetešnji dnevaj geli ali pili nika bauksoga, pa te tu nej zadovolje.

Kak je etakšoga ipa zdaj tuj pri nas? Malo etak, malo tak, depa nej več tau pravo.

Pri nas je že tu nauva navada vcuj prišla k staroj, po šaulaj, vrtcaj bole kakši karneval organizirajo, gde negajo več po našoj navadi fašenki, stere smo gnauksvejta tak čakali. Zatok se najdejo organizacije ali kakši ljudje sami, steri se potrudiyo nazaj prinesti nika od tistoga cajta, gda so po našoj navadi držali fašenek.

Na fašenski torek so na Gorenjom Seniki tu držali veselico, so tak vooznanili, ka ples bause za dugi len pa za kusto repo. Ples je Slovenska samouprava organizerala. Mi z Dolenjoga Senika nistarni smo se tu fejst pripravljali, ka mo šli za len pa za kusto repo plesat. No, pa kak je že etakšoga ipa, je eške zima. Na te den se je prauto večera tak snej sipavo, ka je človek nej vido skauz njega. Pa te smo na gnes starejši tu, steri smo v mladi lejtaj te tu na bali bilij, če so mali vrazgé leteli z neba, smo nikši udobni (kényelmesek) gratali, pa smo se zbojali snega, etak smo pa doma ostali. Med nami najbolje starejša ženska bi pa zatok ušla, če bi se eške stoj najšo pa bi z njauv ušo.

Če pa tau za istino vuzemamo, ka etakšoga ipa za len pa za kusto repo trbej plesati, je bu ma tau že samo spomin. Sto pa toga ipa pri nas len pauva? In da svejta smo ga rejsan mogli pavvati pa obdelati, zatok ka bi ovak doma nej meli lijane pa brisače, ponjave, prčace. Gde je pa že tau vse? Pa za kusto repo tu vse menje ljudi ma vzrok plesati. V naši porabski vasnicaj leko skurok na dve ro kaj vkup preštemo krave, ka je pavri držijo. Vse menje je svinj

pa živine, etak pa dosta kuste repe tu nej potrebno. Človek si pa zatok med tejm premisslava, če de tau etak leko dugo šlau. Če mo vsigdar pri pejnazaj, ka mesto toga, ka bi si pripauvali, si vse kúpimo.

Fašenek pa Lenka s fudašom pri Slovenskom daumi v Monoštri z receptorko Gyöngyi.

Kakoli, ka nej mamo vzroka, za koj bi plesali za len pa za kusto repo, ge itak tak mislim, ka stare šege moramo gor predbudjavati, spoj pa mladini pokazati, zatok ka tisti, ki ne poštuje preteklosti, ne zna poštvati bodočnosti. Dobro vejmo, ka Porabski Slovenci tak leko ostanemo Porabci, če zdržimo tiste šege, po steraj se laučimo od drugi ljudaj, od drugi narodaj. Ne ostanemo Slovenci v Porabji, če svoje šege že samo tak zdržimo, ka je mejšamo z drugimi šegami, če ne držimo pravi fašenek, če nemo organizirali povejmo borovo gostuvanje, če deca več nede znala na nauvo leto redno frškivat ojtji, če cejklak pozabimo po sv. trej kralaj ojtji pa tak tadala.

Baugi hvala eške se najdejo ljudje, šteri si vuzemajo trūd pa probajo kaj originalnoga organizirati. Pa eške živejo tiste generacije, štere so te šege eške v originalni formi doživeli pa nam dajo tanače, kak se tau mora goditi.

Spoj sam se veselila, gda sam v našom varaškom radioni poslušala edno reportažo, gde so Škaperova tetica z Gorenjoga Senika pripovedjali, kak je na fašenek bilau pa kak se je godilo na fašenski torek. Kak so

fašengi ojdli po vesi, pa nej samo edna kompanija. Te je eške velka banda tu igrala skauz po vesi. Kak so šli na fašenek na veselico, ka so s seov nesli, da bi nej samo pili, liki geli tu v krčmej. Prišla je paunauč, se je

püstiti nej šala, gnesden je vsepovedik lepau, vse čisto, fašengi pa nut znosijo blato pa snej. Depa po mojem je zatok tau nej takša velka nevala. Tau je zatok tu potrebno povedati, kak so Škaperova tatica povedli, ka so tistoga ipa fašengi nej tak nasilo šli, nej so nesramno samo tau gledali, kelko zaslužijo, bola so tau gledali, naj se ljudje veselijo.

Smo letos vidli kakše fašenge? Nej trnok. Samo edna navdušena mala ekipa iz Sakalauvec se je nut naravnala. Navekša so podobni bili tistim indaškim fašenkom, samo ka ji je malo bilau, samo trge so bili.

Gda sam je püstila v ram pa so zaigrali, ge sam mogla s svojov baklavov nogauv skakati z njimi, po tistem smo si malo zgučavali. Gda sam je pitala, zakoj so samo trge, so tak povedli, ka so bili eške, ki so obečali ka do ojdli, depa v slednoj minuti so odpovedli. Etak so pa ostali trge, harmonikaš Pišta Makoš, fašenek Imre Kováč pa Lenka Ferenc Malomgéczi.

Kakoli ka ji je malo bilau, nikšo fašensko razpoloženje so itak prinesli, kakoli ka so tak povedli, ka so je zatok v dosti hišaj vózaprli tu.

Irena Barber

Slovenska manjšinska samouprava na Gorenjom Seniki pa sekcija Društva porabski upokojencev sta bal držala 24. februara, na fašenski torek, naj se ta lejpa navada gordrži med nami. Kújarce domanje šaulske kúnje so s takšnimi žmanimi, lejrimi fantji, krošlini vórutjivale, ka smo si ške prste vse doj polizali. Pod pete valaum sta me pa davala domanjiva goslara Feri Šulič (Djančko) pa Laci Gyéček. Etak smo skur pete ta njali med plesom za kusto repo pa dugi len, steri smo se dali pozvati pa s tejm steli odgnati zimo, stera se nam je ranč te večer pokazala nut s svojo močtjav.

... DO MADŽARSKE

Svet RTV Madžarske še nima predsednika

Prejšnjo sredo sta se predsednik države Ferenc Mádli in premier Péter Medgyessy že tretjič srečala, da bi uskladila, pod kakšnimi pogoji naj se imenuje novi predsednik Sveta RTV Madžarske. Po predpisih morata oba predsednika soglasno predlagati kandidata za to funkcijo. Na pogovorih so se v prisotnosti predstavnikov parlamentarnih strank dogovorili le za pogoje, katerim naj bi kandidat ustrezal, to sta predvsem strokovnost in strankarska neopredeljenost. Veliko je pa razhajanje med njima pri konkretnih kandidatih. Premier Péter Medgyessy ima kot kandidate Istvána Wisingerja, Istvána Kávása in Judito Weber, predsednik Mádli pa med drugim dose danjega predsednika sveta Istvána Hajdúja.

Monoštrski ribiči se bodo obrnili na mednarodne forume

Na reki Rabi se že drugo leto pojavlja sivo-bela pena, ki zelo vznemirja monoštrsko ribiško društvo in tudi nekatere zelene organizacije. Z dosedanjimi analizami vzorcev ni uspelo razčistiti vzrokov onesnaženja. Pred kratkim so ponovno vzeli vzorce, da bi analizirali, ali voda vsebuje naftalin-sulfonat, ki ga je do zdaj našel v vodi le en neodvisni inštitut po naročilu ministrstva. Vodno-gospodarsko podjetje tovrstne analize do zdaj ni naročilo, ker je predraga. Po mnenju madžarskega neodvisnega inštituta snov, ki onesnažuje reko, pride v vodo na avstrijski strani. Avstrijski strokovnjaki trdijo, da se umazana pena pojavlja na površini zaradi alg. Monoštrski ribiči, v kolikor tudi tokratna analiza ne bo prinesla rezultata, se bodo obrnili na mednarodne forume.

Programi, prireditve

6. marca ob 16. uri je bila v monoštrski gledališki dvorani premiera Gledališke družine Nindrik-indrik z naslovom „Sto je bujo sausada?“ Avtor in režiser igre je Milivoj M. Roš, igrajo Klara Fodor, Gyöngyi Bajzek, Tündi Nemeš, Laci Nemeš, Istvan Nemeš, Šanji Mesaroš, tehnik Istvan Lovenjak. Več o premieri v naši naslednji številki.

Z garicov smo šli v Sombotel, gde je kapouta

Slovenska manjšinska samouprava v Somboteli je 7. februara organizirala slovenski ples, kama so nas, Andovčane to pozvali. Dosta smo si brodili, ka naj njim nesemo za tombolo, dapa nika čednoga smo nej

mogli vönajti. Gnauk mi je na pamet prišlo, ka je bilau, gda so Sombotelčange v Andovce prišli Črno mlako gledat. Nej so mogli prejk potoka pa v tistoj velkoi süči je mlaka to vöpusenila. Zato smo si pa tak zmislili, ka njim napravimo edno garico. Če eške gnauk pridejo, te jim nede trbelo prejk potoka skakati, liki po garici do se leko lopau prejkšetal. V ednom glazi smo jim pa tašo vodau nesli, ka smo v Črnoj mlaki zagrabili. Tista voda se je že več lejt kvasila, zrejčila v möjzgi pa od tauga ali ne vejim zaka, dapa niši slivovi žmaj je dobila. Za garico volo smo pa najveške andovske boré vöpodrli, steri so že več kak dvestau lejt rasli.

Kak vsigdar, tau leto smo to zamidili edno vöro. Gda smo mi taprišli, te je že velka paradija bila.

»Nej baja,« smo prajli Mariji Kozarjevi, predsednici ma-

njšinske samouprave, »kelko smo zamidili, telko duže ostanemo. Vejpa tau vsaki leko sporazmej, mi smo od sploj daleč prišli. Od tistoga doliča, gde pet djezero lejt star hrast stoji pa gde je izvir reke Zala.«

Gda smo k stauli seli, Kovačin Tibi je sploj djizdavi bijo, zato ka je na konci dugoga staula daubo mesto kak eden »velki človek«. Samo tau nej vido, ka tam nega nej vilic, nej naužica. Gda so slejtkar pred njega djali talejr mesa, eden čas je samo sejdo pa gledo kak eden srnak.

»Ka je, ti si nej lačen?«

»Nej, vraga, samo nejmam vilice pa naužica.«

»Vej pa k kokošeci taci nej trbej nika nej. Primi go za »prejlonč« pa gotovo.«

Sledkar, gda sam tapogledno, na talejri več samo edna velka čonta bila. Zdaj ne vejim, če je dolazgrizo mesau ali daubo vilice, zato ka nej vöovado.

Tisti večer je niše sreče nej emo Tibi. Gda so nam pivo natakariji vöprinesli, vsakši je daubo, samo on nej.

»Ka je? Kokauš ti je krüj odnesla, ka si tak tijo?« ga pitamo.

»Zdaj sam pa pivo nej dau-

bo,« pravi žalostno.

»Dobro, ti srnak mali, vej ti dja te svojo ta dam,« pravi Djürvin Zoli.

Putejm smo se že kumar vidli, eden je tü pleso, drugi je tam pleso, ranč smo nej vpamat vzeli, kak brž je čas taodišo. Te je bilau malo špajnsno, gda smo več samo mi, Andovčani pa Marija pa Francek Mukič ostali.

»Kama so drugi odišli?« pita Djürvin Zoli.

»Kama? Domau, vej pa že štiri vöra.«

»Te mi to moramo titi,« pravi pa dě po kapout (plašč). Za par minutov prestrašeno prileti nazaj.

čiden je,« pravi Marička.

Dolaobejsim kapout pa notra v žepko segnam. Edna šapka je v žepki bila.

»Ta je meni sploj spoznana,« pravim drugim. »Te gospaud, steri je tvoji kapout odneso, je z Verice. Tü v Somboteli ma službo pa stanovanje to. Samo ne vejim, kak se zove,« pravim drugim.

»Tau drugi ne more biti,« pravi Djürvin Zoli, »samo Bobi.«

»Ge vejim, gde ma stanovanje,« pravi Marička. »Tü nej dalač od visoke šole.«

Brž vsakši kapout nasé potegno, sto emo, pa smo že šli vö na dvera. Drugoga je že v

talebati. Gnauk samo ferank nekak kraj potegne.

»Ka škete?« pita.

»Bobina iščemo,« pravimo mi.

»Nejga ga doma,« pravi pa ferank nazaj potegne.

Mi smo se tak naletja to nej njali. Ka nas je bilau, vsi smo na okni klonckali. Gnauk se samo znauva ferank krajpotegne. Nika sploj grdoga je sto prajti, dapa gda nas je zagledno, kelko nas dje, samo telko pravo: »Spi, ne morem ga gorazgoniti.«

»Ti samo dvera opri, vej ga mi gorazgonimo,« smo prajli.

Tak je bilau. Dvera je aupro mi pa, ka nas je bilau, vsi smo notra v sobo staupili. Te smo vidli, ka je Bobi rejsan sploj »sneni« bijo, zato ka je na posteli poprejk ležo v kapouti Djürvinoga Zolina.

»Jaj, Baugi hvala, ka smo najšli kapout,« se je veselijo Zoli. »Kak zdaj potegnemo dola z njega kapout?«

»S škarici ga ozark razrežemo pa te ga naletja z njega potegnemo,« pravim.

Zolini vse sapa stanila. »Njajte, vej dja dola z njega spravim kapout,« je pravo.

S Kovačinim sta ga nikak gorazdignila pa kak žatjau sta kapout dolapotegnila z njega. Bobi je pa tak nazaj na postelo düno, ka vejim se je eške zemla strausila.

Gda smo vö na vrata šli, te se je Bobi že to goraprebüdo pa vö za nami prišo. Ranč ma nej špajnsno bilau, zaka nas je telko tam odlo.

Karči Holec

»Ka je? Vraga si zagledno ali ka si tak blejdi?« ga pitamo.

»Ka sam blejdi, vejpa nejmam kapouta. Nekak mi ga je odneso. V življenji gnauk mam en pošteni kapout, pa gda ga uprvim oblečem, te ga odnesejo. Tau nej istina!«

»Gde si emo kapout?« pita Marička Zolina.

»Tam pri dveri goraobešeno. Vse je prazno, samo eden črni kapout visi, dapa tisti nej moj.«

»Te se je gvüšno nekak zmejšo pa tvojojoga odneso. Pogledniti bi trbelo, če nega kaj znautra v žepki, da bi znali.

jedilnici tak nej bilau, samo ansambel.

Andovčani brž notra v kombi zuskacemo, Marička pa Francek pa v svoji auto. Ona sta šla naprej, mi pa za njima. Tak smo se pelali kak gnauk svejta AVH (udba). Dvera smo eške ranč nej zaprli, gda Marička že šljajfa.

»Zaka smo stanili?« pita nekak.

»Prišli smo,« kaže izo Marička. »Tü ma stanovanje Bobi.«

Ka nas je bilau, vsi smo pred aukna stanili pa smo začnili

Gda nam že našo »sunce zahaja«, te nekaj tū mora stati pri nas

Vsi dobro vejmo, da je človeško življenje kratko. Lejta nam taskaucijo pa samo tau napamet vzemamo, ka nas mauc pa zdravje povržeta, več si ne moremo tak djati kak gnauksvejta, našo tejlo ne moramo sami gor držati. Gnauksvejta je pri nas pa indrik tū tak bilau, ka je stari človek ostano v držini, njegvi so ga do smrti opravljali, ta držali.

V gnešnoj svejti je pa tau več nej tak. Največkrat nej zatok, ka mladi neskejo stare, liki zatok, ka na gnes vsakši leti v službo, nejga cajta doma sejdeti pa starce opravljati. Samo ka stari človek tū mora živeti. Pa nej vseedno, kak. V etom modernom svejti je že tak, ka stari pridejo v takše domove, gde je opravljajo tisti, steri takši služ majo, ki so se za tau »maštrijo« vzeli.

Zdaj bi vam rada nut pokazala edno takšo mlado žensko, štera se je v svojoj življenji več maštrij vönävčila pa te si je gnauk samo zbrala takši služ, ka je leko žmeten, de pa lejpi poklic.

• *Marija Horváth Tóth, prosim te, malo se mi nut pokaži. S kakše držine si pa kakša je bila tvoja življenska paut do tejsa mau?*
»Ge sam z Dolenjoga Senika. Moji stariške, stari stariške – samo očin oča nej – so vsi Porabski Slovenci bili. Moja edna stara mama, ka so ji gučali Flisarca, so pa iz Prekmurja prišli es na Senik. Etak sama tū dugo ne morem biti, liki Slovenka. Tau je že drugo, ka žau, slovenski trnok ne gučim, depa vse razmej. Tak mislim, ka v mojom skromnom življenji nika posebnoga nega.

Po osnovni šauli sam se vönävčila za sobolico (šiviljo). V Sakalauci pri Filip Irmi, ki je dobra majstrica bila, sam se včila. Sploj rano, gda sam 20 lejt stara bila, sam se oženila. Moj mauž je Vogrin, tuj je bio sodak, etak sva se spoznala. Po tistom je prišla deca, ge sam pa doma med tejm delala svojo maštrijo. Lejta samo tak letijo, bole moderni svejt je začno naprej titi, etak sam si pa druge

maštrije začnili iskati zatok, ka je s šivanja žmetno živeti. Po strokovni šauli sam maturejala v gimnaziji, etak sam pa leko drugi služ tū dobila. Na Dolenjom Seniki so napravili za stare lūdi eden klub pa te si me ti zvala z mojo kolegico, z Elizabeto Wagner, ta delat. Mene se je tau delo vidlo, te sam napamet vzela, ka rada mam stare lūdi, rada sam, če njim kakše probleme leko rešujem. Tau je bilau od 1988. do 1992. leta. Te je v vesi nauvo vodstvo te klub razpustilo, etak sam ostala brez službe. Po tistem sam dobila delo, znauvič sam šivala, zdaj že v fabriki. Pa je tau nej dugo držalo, najšla sam si gnešnoj delo.»

• *Kakšo delo si te najšla?*
»Že sam prajla, ka gda sam doma v klubi za stare lūdi delala, sam gor prišla na tau, ka ge rada mam stare lūdi. Kakoli ka je moja glavna maštrija sobolica, tisto, leko povejm, ka sam si nej ge vödebrala. Moja stara mama so bili sobolica pa so te oni name »vöpglednili« za te poklic, steroga sam nej z največšim veseljom opravljala. V Monoštri pa dela že dugo cajta eden Dom za stare. Te dom ma eden taši del tū, gde se takši starci zadržavajo, šteri več ne morejo vsakši den domau titi, največ ji je ležeči betežnikov. Oni so tisti, ki čakajo na stalno mesto v socialni domovaj. Na gnes je moj poklic skrbeti za te starce.»

• *Če dobro vejmo, tau je tū takši poklic, steroga brez šolanja ne moreš opravljati.*

»Mogla sam se šolati, kakoli sam te že mati bila trej si-naum.»

• *Spominjam se, da si mogla za nalogo nikšo temo vöprebrati, te si ti tak skunčala, ka boš pisala od sociálni politiki v Porabji.*

»Sprvoga sam ge tū tak mislila, ka de mi ležeje od naše krajine, od naši lūdi, od našega življenja pisati. Pa te sam gor prišla, ka je tau najžmetnejše, depa nigdar mi je nej žau bilau, zatok ka zdaj malo ovak gledam na

svojo lūstvo, na njigvo uso-do.»

• *Malo mi pripovejda, kak kaj v daumi de?*

»Za kaj takšoga se samo naj takši poda, šteri je nej akla-vi, šteri je potrplivi pa šteri rad ma stare lūdi. Šteri je nej takše nature, tisti v takši službi dosta trpi pa trpijo od

njega tisti tū, štere on opravlja. Slūžba je nej leka, tuj po sobotaj po nedelaj tū delamo, opravljamo te lūdi, ki nas fejt čakajo. Tuj ne smejš prberati djanja. Vse, ka eden takši človek potrebuje, šteri si sam nika ne zna djati, vse moreš napraviti. Med tejm pa moraš ostati eške pajdašica, človek, ki drugoga – šteri se več ne more gibati, depa pri pameti je, rad si zgūčava – za popolnoga človeka drži.»

• *Vsi dobro vejmo, ka je zatok stari pa betežen človek malo čuden. Nejmate včasín kakše konfliktke, kakše probleme, ka morate rešivati?*

»Mamo, pa leko povejm, v vsakšom minuti. Starejši človek je že pozebleni, neške se zavüpati, bole boječi je, etak si brani svojo življenje, ka eške znak ma. Etak pa se vse kaj naprej dá. Na priliko etognauk se je zgodilo, ka so edna tetica velko navolo zagnali, ka so njim očale vkradnili. Ge sam bila v službi, k meni se držijo ta tetica, dobro je poznam. Če

kaj ne najdejo, vsigdar je drugi kriv, oni nej. Pa te ge »mojo mater« malo razkopam v njenjoj posteli, malo iščem te očale, gda gnauk samo z ednoga kauta naprej pridejo. Gda sam ji naprej dala očale, mati so se tak smejali, ka so skurok doj s postale spadnili. Pa te zdaj boj čemerer na edno takšo dūšo. Po tistem smo se v sobi začnili vsi smejati.»

• *Tvoja najprva maštrija je sobolica. Tuj, gde delaš, so na tau nej gor prišli pa te neskejo za toga volo tuj pa tam vöponücati?*

»Ne morem povedati, ka bi me vöponücali, kakoli, ka se dostakrat zgodi, ka ges sama

napravim za moje stare tau pa tisto. Ranč zdaj nej dugo se mi je zgodilo, ka so edna mati dobili eden trening gvant. Sploj so radi bili, samo ka so za pau dneva tak prajli, ka je lače tak stiskavajo, ka je tau nej za trpeti. Pa sam te z njij mogla potegniti lače. Lače sam odnesla brez toga, ka bi me oni prosili, pa sam njim je prejk narredla, tak ka so mati tak radi bili, ka je tau nej zapovedati. Samo ka zdaj je pa nevala vövdarila. Oni škejo moje delo vöplačati, ge pa sam nika nej prosila pa vzela, nej sam zatok napravila. Pa te zdaj svojo čer mantrajo, ki je večkrat gledat pride, naj mi vöplača moje delo. Nikak etak se nam godi den do dneva, etak se ta mantramo, trauštamo, probamo polepšati tistim življenje, šteri so dostakrat pozableni, sekantni, nepotrplivi, šteri si več ne morejo djati nika nej.»

• *Kak te poslušam, gledam tvoj obraz, nika posebnoga čütim. Gda gučiš od svoje službe, nikši mir je v tvo-*

jom srci, nikšo velko lübezen čütim.

»Moram povedati, ka je tau ginau tak. Prišla sam v svojom življenji do toga, ka rada mam svojo delo, svojo službo, svoj poklic. Gda pridem na svojo delovno mesto, te se zmirim, kakoli ka nosim svoje privatne, držinske težave, kak je že tau pri človeki. Z veseljem dem delat zatok, ka sam dosegnila tau, ka sam v svojom srci vsigdar nosila, ka sam si želejla. Do svoje penzije – ka je eške daleč – bi rada opravljala tau delo.»

• *Po tejm toga človek leko tau misli, ka tebe tej stari lūdje, te stare ženske sploj rade majo? Včasín moraš med nji stauptiti, se skoriti tū?*

»Tau vse geste. Kak v ednoj držini, tuj tū tak de. Buma ka se skorim z njimi, pa te tišina, po tistem pa te se mirimo, se smejemo, večkrat tak, ka je tau nej za povedati. Tak čütim, ka me rejsan sploj radi majo. Tak, kak ge nji. Stari človek pa malo dejte, šegau majo povedati. Pa je tak. Malo, eške sploj malo dejte tū začüti, napamet vzeme sto ga rad ma. Pa moji stari dobro znajo, kakoli ka se tuj pa tam korimo, krčimo eden z drugim, ka je tau tū od lübezni.»

• *Povedla si, ka si oženjana, maš tri pojbe, dva sta že odrasla. Mož, tvoji sinauje kak gledajo na tvojo delo?*

»Moja držina pa moji stariške – ki tū tuj v vesi živejo – dobro znajo, ka ges rada mam svojo službo. Etak so pa tolerantni, uvidni do mene, ka moj poklic buma več kak cejloga človeka nüca.» Gda sam se poslovala od te mlade ženske, mi tau napameti ojdlo, ka je svejt zatok itak dobro napravljeni. Mi v njem smo različne nature, ka eden zna, tisto drugi nej, ka eden rad opravlja, tisto te drugi ne more, depa vsakši je potreben. Etak leko svojo življenje pomaleg ta ravnamo, gda je že sploj žmetno, polepsemo.

Irena Barber

Gda sam ges v tvoji lejtaj biu...

Gnesden je nej leko osnovlari ednoga okouli šesnajst lejt staroga pojbara, ali dónok je faj, če mamó nika-kogav familiji, šteri se razmi na računalnik.

Gde so že tisti lejpi stari cajti, gda je več pokolenj leko vküper živeo v ednom domu, smo si zdihavali prejk desetine ino desetine lejt v malih edno- ali največ dvo-sobni stanovanjaj. Kak le-pou je bilou, ka so stari stariše leko pripovedavali svojim vnükem, kak so oni živeo inda svejta, kak faj je bilou, ka je babica za cejlo familijo dober obed sküjala, pa so se vsi vküper k lepou prestrežtomi stouli dojseli. Malo dejte so nej rano zbudili, naj ga nesejo roditeli v deteče jasli ali vrtec. Šolskoj deci je nej trbelo v cejlodnevno šoulo oditi, ar so stari stariše na-nje doma pazili, vekšim so pomagali zadvečera tüdi pri včenjaj. Deca so meli pravo detinstvo. Štes njim je nej pokvaro živcov že včasí v prvij lejtaj. Leko so se merno špilali, nej so meli odme-rjenoga časa, kak dugo ka morajo delati. Dugo časa so lidge samo senjali leko o tej lejpij mirnij lejtaj. Ali sen se včasí spuni. Zdaj leko vsi-gdar več takši familij najde-mo, šteri si dajo zozidati vel-ke iže na štok, pa živejo vkü-per s starij starišami, pa ništerni celou s prababico ali pradedekom. Tou pomej-ni, ka zgodovino leko iz prve roke spoznajo. Babica stalno spominja mlajše, kak žmeten je biu žitek, gda je ona v njihovij lejtaj bila. Tou je eden čas zanimivo, ali šca-soma se človek toga naveli-ča. Včasí pa kaj špajnsoga tüdi povej. Včeraj sam ji pravo, naj malo počaka z obe-dom, ka prvle pošlem eden e-mail na Švedsko, šteri mor gnes zadvečera na priti. Te me je malo čudno pogled-nola, pa pravla: »Vnükec, že dugo sam te ščela pitati, pa vseeno vsigdar pozabim, kak je tou mogoüče, ka zdaj poštni goloubje tak na ed-nouk najdejo tisti adres tam na Švedskom, kama ti e-ma-ile pošlaš?« Premišlavam,

ka njoj naj odgovorim, naj te lejpi mirni svejt, vu šte-rom ona žive, ne zmejšam pa njej pravim: »Znate, ba-bica, tej goloubje so se v Nemčiji šoulali, zato so tak bistri pa čedni.« Gda vgojno prosim mamó ali ajto, naj me šteri pela z avtom v šoulo, mi dostakrat v oči mečejo, ka so se oni v mojj lejtaj z avtobusom ali z biciklinom mogli voziti v šoulo. »Nas nikdar nišče nej z avtom pelo, kak tou zmej-čeno generacijo«. Te se oglasi-jo babica pa pravijo: »Vej pa tou je tisto, vi ste se z av-tobusom vozili, mi smo pa po snejji, v deždji, v vetri po tri-štiri kilometre daleč mogli peški oditi v šoulo.« »Pa niti poštenoga kaputa pa pošteni punčuk ste nej meli.« -denem cuj ges. Tou isto ploščo poslušam vsakši den.

Včeraj prouti večeri pride mati domov: »Zaka si nej no-tri zakapč pralnoga stroja? Vse sam pripravila, gvant je notri, pralni prašek je notri, programirani je, samo no-trizakapčiti bi ga trbelo, pa na takšo malenkost nejsi zmožen! Gda sam ges telko stara bila, kak si zdaj ti, ešče spoj nej bilou avtomatov. Vodou smo na plini mogli segrevjati pa notri lejtaj v pralni stroj. Pa tou telko-krat, kelkokrat smo ščeli vo-dou mejnati.« Te se oglašijo babica, pa pravijo: »Tou je ja faj bilou! Mi smo pa nika-šoga mašina nej meli, v škafi smo z ribašom gvant prali, pa tüdi zajfo smo si sami mogli küjati. Oplaküvali pa smo gvant v potoki na ka-menji.« »Kak ste pa pejglali, gda ešče nej bilou elektrike?« -jo pitam. »Takšo pejglo smo meli, kama smo žerjav-ico iz šparata notri dejvali.« mi pravi. »Pa je avtoma-tično vozakapčila, če je bila preveč vrouča, nej?« -jo pi-tam. »Zaka me za norca maš? Ka bi mi ti dónok pravo, či bi ges tüdi tak noura bila, kak sousedova Mariš-ka. Ona misli, ka pejglo ben-cin segrevja, pa zamejnja te-lefon z radiom. Gnes vgoj-dno mi pravi, če sam čula, ka je Pišteš avto küpo. Odkec bi mogla znati, jo pitam. Pa

radio je notri povedo.« »Pa zaka mislite, ka je nej radio biu?« -jo pitam dale. »Zato, ka nemajo niti radioja, niti televizije.« »Ka me norite, babica - njej pravim. »Odte esi k okni, pa poglente, ka majo na streji anteno.« »Vej pa anteno majo, samo telev-izije nej. Zato so dali anteno napraviti, naj vsi vidijo, ka oni tüdi majo televizijo. Ovak bi jo sram bilou, zato ka že samo oni nemajo telev-izije v vesi, pa se ne dajo dojlendati.«

V našoj familiji vidim, ka se generacije ne morejo popolno razmiti. Pa v literaturi človek tüdi lejo šte, napri-mer v romani Turgenjeva »Očete ino sinoujve«, ka je nasproute med generaci-jami vsigdar obstojalo. Starejše pokolejnje tou mlajše v etom romani za nepopolno drží, štera ma nihilističen odnos do umetnosti, do lübezni, do lepoute. V držins-kij romanaj »Artamonovi«, pa »Hiža Budenbrock«, šteri-va sta obednom tüdi generacijska romana, Gorkij pa Thomas Mann notripoka-žeta antagonistične konflik-te, pa razložke v gledanji na svejt med generacijami.

Vse tou, ka sam vidim, pa štem v svetovnoj literaturi, me nadigava na tou, naj se tüdi ges pripravim, kak bom svojoj deci razlagao, kak skromno smo živeo mi v za-četki dvajsetprvoga stoulet-ja. Če me bodo deca gnjavili, zaka ne idemo na leto-vanje na Mars ali na Luno, jim povem, ka sam biu ges presrečen, gda so me moji roditeli s sebov vzeli na ednomejsečno potüvanje z ladjov po Karibskom morji, ali gda smo se z eroplanom pelali na letovanje na otok Mauritius, šteri leži, kak znate, v Indijskom oceani. Premišlavam o tom, kak naj mojoj deci raztolmačim, ka smo ednouk svejta v ništernij bautaj nej mogli s kre-ditnimi kartami plačüvati, samo z gotovimi pejnzejami, pa smo pred bankomatom včasí v dugov vrsti mogli ča-kati, ka na red pa do pejnzej pridemo.

Sporazum o sodelovanju

V prostorih nove dvojezične osnovne šole v Dobrovniku so pred kratkim predsednik sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti György Tomka in predsednika županijske skupščine Železne in Zalske županije, Péter Markó in Zoltán Kiss Bódog slavnostno podpisali sporazum o sodelovanju med obmejnima županijama in madžarsko narodno skupnostjo v Sloveniji na področju kulture in šolstva za leto 2004. Podpisa sporazuma so se udeležili tudi generalni konzul Republike Slovenije v Mo-nostru Marko Sotlar, direktor Urada za narodnosti Janez Obreza in podpredsednik Urada za zamejske Madžare Béla Szabó.

Sporazum, ki so ga tokrat podpisali že trinajstič, določa oblike usposabljanja pedagogov dvojezičnih šol in vrtcev na Madžarskem, na kulturnem področju pa o gostovanjih kulturnih skupin na obeh straneh meje, pa o sodelovanju knjižnic, galerij, muzejev in drugih podobnih institucij.

Pa kakše težave smo meli tüdi s telefonom. Nej je bilou vsigdar tak, ka smo telefoni samo povedali ime človeka, s šterim ščemo gučati, pa te ga telefon sam pozove, pa vidimo na ekrani, kakše grimase dela, gda z nami guči. Mojsin de zagüšno zmetno razmo, če njemi povem, ka smo mi najprvle mogli poiskati numero, pa te na eno gumbo pritisniti, samo tak smo dobili linijo. Če je numera bila zasedena, smo pa lik mogli na gumbo pritiskavati. O tisti časaj njemi itak ne bom pripovedavo, gda smo ešče številčno tarčo mogli telkokrat zavrteti, kelko števil je bilou v ime-niki, pa tou tak dugo ponav-lati, doké smo nej dobili linijo. Na konci, gda se nam je ednouk li posrečilo dobiti zvezo, nas je prst že tak fejšt bilo, ka smo ga mogli v mokr-o coto zavijati. Mobilnij telefonov tüdi nej bilou. Če smo čakali kakše zvanje, smo mogli ostati doma pa

sedeti cejle dneve pouleg telefona.

Leko bi nadaljavao, koga vsega je nej bilou, gda smo mi ešče tak mladi bili kak zdaj naša deca, naši vnüki. Leko bi njim pripovedavo tüdi o tom, kak so živeo inda naši roditelji, naši stari roditelji. Zanimivo je, kak srečni so bili tüdi te, gda ešče nej bilou elektrike, nej bilou motorizacije, avtomatizacije... Ne razmijo te naš novi žitek, pa se po svoje dónok lepou znajdejo v etom novom svejti. Gda mladina pravi, ka njej tej stari na mo-zgé idejo z detinsko nav-nimi pitanji, bi je ges naj-rajši pitala, kak bi se oni znajšli, či bi mogli živeti brez vodovoda, brez elektrike, brez avtomatizacije, brez elektronike. Zagüšno slabše od toga, kak se tej na-ivni starejši lidge znajdejo v etom našem atomskom cajti.

Suzana Guoth

Mlašeči guči pri Malom potoki

OTROŠKI

Mala ves se zača tam, gde nut v njou priteče Mali potok. Ze od negda so se tam špilali mali lidge iz Male vesi. Na, tam so se lejta pa lejta špilali mlajši iz Male vesi. Eške gnesden je tak. Té Mali potok, vse tiste drejve kouli njega, raki in ribe v njem so čüle čuda mlašečoga pogučavanja in tou eške itak poslušajo.

Dugičas

Vsi mlajši, ka so se meli šegou naganjati kouli Maloga potoka, so bili v šouli. Tak je tou, trbej se včiti za žitek, steri je pred njimi. Samo malomi Gusteki se je tou eške nej trbelo. Vej je pa kuman štiri lejta star in takšni leko šoulo gledajo samo od zvúnaj. In tak je bilou tó. Mali Gustek je prejk Maloga potoka gledó prouti maloj veskoj šouli, v steroj so se včili njegvi padaši pa padaškinje. Nej trbej posebno gučati od toga, kak so njemi takšnomi samomi čidale bole falili. Najprva je gledó proti šouli, po tistom je meto kamne v vodou, gda njemi je tou više prišlo, je fúčko kúper s fúčami, že včasín za tistim postrašuvo ribe v vodej, dokejč je nej obsejdo na brgej potoka. Trno kusti dugičas se njemi je potegno v tejo in glavou. Brezi pajdašov se je nika nej vedo špilati.

- Zakoj spoj trbej v šoulo ojditi? - je čemerno stiskavo drouvno pesnico ta prouti šouli.

Ranč je nej vpamet vzeu, gda se je skrak njega postavó njegovi dejdek. Gledó je Gustekovo čemerasto mlado tejo, kak se vugible od dugoga časa. Samo naraji se je smejau. Čako je, gda gor pride, ka je več nej sam. Vejní bi dugo nej gor prišo, če bi se dejdek nej tak čistak naraji skášlo.

- Kak je moj mali vnúkec? Vidim, ka nekšo nevo lo maš. Vej se leko dja s teuv špilam, dokejč tvoji pajdaši ne pridejo iz šoule, - si je vseu na brejg pri Gusteki.

- Vala lejpa, dejdek. Tou trno spoštúvlem, ka se škeš špilati z meuv, dapa brodim si, ka se ti ne vejš špilati, kak bi si dja zelo, - je Gustek že skur djouko.

- Tak si brodiš, - je dejdek stano. - Brodiš si, ka sam dja nej nigdar biu mladi in sam se nej naganjo eti kouli potoka, ranč kak ti pa tvoji pajdaši. Poj z meuv, boš vido, ka vse vej tvoj dejdek, - ga je prijó za rokou in sta šla.

Stavila sta se ranč tam, gde so v potoki velki kamni. Oba sta se doj zúla in si zasúkala lačnice. Najprva je v vodou stoupo dejdek, Gustek pa ga je gledó, kak se z rokami ribe lovijo. Dejdek je pomalek stoupo do prvoga kamna, z rokami šou pomalek pod njega in je že na sújo lúčo prvo ribo. Gda so bile na brgej že tri ribe, je probo kakšo pod kamnami zašlatati Gustek tó. Prve se je redno postrašo, druge malo menje, tretjo pa je zgrabo ranč tak, kak je vido svojga dejdeka. Gustek je po tistom vkúper znoso súje vejke, dejdek pa spuco ribe. Na ognji sta si je lepou spekla in Gustek je nej poumno, gda je tak dobre ribe djo.

- Ka pa zdaj, dejdek? - ga je migalo, ka ta delala tadale.

- Zdaj si pa na rbet dole leževa eti pod drejvami pa va gledala fúče med vejkami pa je poslušala.

Gustek si je ranč nej mogo brodití, kelko fele fúčov žive v tej drejvaj pri Malom potoki. Pa je nej vedo toga tó nej, ka je dejdek skur vse pozna. Pa nej, ka je samo pozna, vsikšoga fúča spozna po njegovom spejvanji. In tak se je od dejdeka pomalek začó tou včiti Gustek tó. Že popodnevi je tou včiu tadale svojim padašom.

- Če maš oči pa vúje na pravom mesti, ti v naravi ne more biti nigdar dugičas, - njim je tumačo ranč tak, kak njemi je tou povedo njegvi dejdek.

Že je kuman čako, ka ta na drugi den z dejdekom pá pri Malom potoki.

Miki Roš

Kusta repa, dugi len, fašenek je cejli den

KOTIČEK

24. februárja, na pustni torek, zadnji dan pred postom ni bilo pouka na gorenjoseniški šoli. Zgodaj jutraj je bilo središče vasi prazno. Okrog desetih pa se je okolica šole napolnila, toda učiteljev in učencev tudi takrat

je postala prazna trgovina ter gostilna, vsi so gledali našemljene otroke. Dvorana v kulturnem domu se je napolnila. Na odru smo tako lahko pozdravili dvojico Pa-Dö-Dö. Enkratni so bili! Smejala se je vsa publika. Po

skupin pa mladi par v narodni noši, ki sta nam še lepo zaplesala. Ampak zmagali smo vsi in tudi naša publika; starši, stari starši, sorodniki, znanci naših otrok in vsi prebivalci Gornjega Senika, ki so si vzeli čas, da so počastili našo prirediteljev. V času skupnega veselja smo pozabili svoje vsakdanje probleme, bolezní..., našim učencem ni bilo treba odgovarjati na učiteljeva vprašanja, ni bilo domače naloge... Videli smo od smeha solzne oči!

Verjmite, da se za te trenutke splača truditi. Čeprav vsi niso mogli postati prvi, je vsak učenec dobil nagrado. Pri tem nam je bila v pomoč naša dijaška samouprava ter Državna slovenska samouprava. Hvaležni smo jim.

ni bilo, namesto njih smo srečevali klovne, princese, škrate, vile, čarovnice, razne živali ali znane umetnike. Na šoli smo imeli pustni karneval.

Pravijo, da je pust čas veselja in norčij. Tako je bilo tudi pri nas. Na ta dan smo se našemili, „skrili“ smo se v razne maske. Nekateri so se več dni pripravljali in izdelovali svoje kostume, nekaterim so se izpolnile najbolj skrite želje.

Pustna povorka se je začela po deseti uri, pridružili so se nam tudi malčki iz vrtca. V spremstvu harmonikaša smo se odpravili proti kul-

vrsti so nastopali tudi ostali. Žirija je imela pretežko delo; med odličnimi izbrati

Za kosilo nas je čakal okusen golaž ter „kroflinge“. Pregovor pravi, da je „fašenek cejli den“, zato smo tudi mi nadaljevali po kosilu. Sledil je srečolov. Organizatorji so pripravili zelo koristne srečke. Eni so imeli več sreče pa so dobili več stvari, nekateri pa nič. Vzemirljivo je bilo! Pomirili smo se z diskom. Dobro je bilo biti skupaj... Hvala! Naslednje leto čakamo tudi Vas, toda v maskah!

Učenci OŠ

Gornji Senik

turnemu domu. Ob robu ceste je bila gneča, za nekaj minut se je ustavil promet,

najboljše! Komisija se je odločila; prvo nagrado je dobil krizasti pajek, v kategoriji

KAUT

Ohranimo ljudske šege z obe strani meje

Turistična kmetija Smodiš v Otovcih je 20. februara od karaznosti bila ijašnja. Gazda kmetije Vlado Smodiš s svojo

sadovnjak. Spodkar v zidi se je predpodnevom kaulek stau mlajšov zbralo z OŠ Kuzma, Puncoci pa dijaki Srejdnje kmetij-

plesti, za ftiče klonje delati. Mlade dekle pa podje so s takšnim veseldjom mejsili testau pa pekli krü v peči, ka so ranč nej steli tak njasti. Večer je pa Vinotoč vse štrmo od slovenske pesmi pa harmonike. Zatau so se brigale števanovske ljudske pevke pod vodstvom Marije Rituper, stere so lepau naraji zapojevale domanje pesmi, sterim so se lidge redno radüvali, nisterne z njimi vred spejvali. Gda so se pa fude zgla-sile, smo poslöjšali z laumpi pa vüjami. Če je pa igrala svetovna prvakinja na harmoniki, učenka Kristina Pahor, stera je v svoji noši vögledala kak naj-lepša zvezda na nebi. Njen mali „kolega“ je tü redno vlejko svoje fude. Žmana porabska pa

Ljudske pevke iz Števanovec

držinov že deveto leto organi-zira, zove vküper tašno lüstvo, steri se razmejo na stare šege, meštrije. Njegva želja je, naj mladina leko erba, prejk vzeme tisto znanje, meštrije, stere v danešnjom civilizacijskom, modernom svejti več nej moda delati. Lidge se pa tašnoga reda vküper dobijo, se veselijo pa malo pozabijo na vsefale nevaule, stere morajo rešüvati od dneva do dneva.

Stare šege, navade zvöjn do-manji lidi dalečne lidi tü fejs vlečejo v Otovce, vej so pa ške prišli s Ptuja pa s Hrvaške tü. Držina Smodiš se je od leta do leta zatau tü pobrigala, naj ma zavole mesta, prostorov za goste. Vej se je pa sam vinotoč (gde se nataka doma pripauva-no vino, sok) že tak raztegno, ka pomalek v dolino potisne

Laci Nemeš pa Miki Roš v skeči »Čistak normalen den«

ske šaule Rakičan, steri so se včili košare plesti, glaže nut

prekmurska rejč se je pa leko poslöjšala v skeči, steroga sta zašpilala zadovolni publikü Laci Nemeš pa sam režiser skeča Miki Roš. Gda smo se vönagledali lejpi papirnati rauž, stere je redla gop-spa Helena Balažic iz Moščancev, vönalöjpalü goš-šic, smo si vseli za bejli sto, gde nas je čakala fajnska kapüsta z okajenimi rebri pa pogače, ka vali gospodinjo Vero Smodiš. Za(h)valimo se

za te lejpi večer.

Klara Fodor

Kelko pa nüca?

Bela je strašno šparaven. Itak bi pa rad emo en auto. Sploj bi ma potreben bio delat ojtü. Etognauk je v Zalaegerszeg üšo pa je gor-pisko firmo, gde nücane autone odavajo. Eden mali auto se ma je trno vido pa včasün pita, kelko košta pa kelko bencina nüca. Šef pravi, kelko košta pa na stau kilometrov za edno žlico valaun bencina nüca. Škrklavi Bela pa zdaj etak pita: »Za kakšo žlico? Za takšo, s sterov župo gejmü ali za takšo, s sterov kafej grauzamo.«

I.B.

»Palinko so nej doj dali, liki tistoga, steri je vašo palinko spijo, so že v špitale odpelali ga vöstrejniti.«

Takšo vrejmen?

Lorenc večkrat napravi, ka po večeraj taostane. Etakšo-ga reda njegva žena Anuška ne more spati pa ga čaka domau. Lorenc se je etognauk tü samo po paunauči domau pritepo. Žena ga etak pita potistim, ka ga od glave do pete pogledne: »Kak pa tau vövidiš? Vej pa lače pa črevle vse mokre maš. Tak fejst dež de?«

Lorenc pa: »Vraga dež, tak fejst vöter fudi.«

NIKA ZA SMEJ...

Liter palinke

Magda se je etognauk z busom v Sombotel pelala, pa gda je z busa staupila, je glaž palinke tam pozabila. Gda je sledkar palinko iskala, stero je svojoj padaškinji stejla dati, je palinke nej najšla pa ji je napamet prišlo, ka je ona palinko na busi njala. Hajde, na autobusno postajo dé pa tam pita, če je stoj palinko nej doj dau na postaji. Zdaj pa gospaud, ki je tam v službi, etak pravi:

Gorenjisenčarge napravili najvejšoga snežaka v rosagi

Na konci februara smo dobili tisti sneg, steri bi mogo spadniti tam kauli svetkov (božiča), ka so mlajši te doma bili pa bi se leko sankali. Dapa na Gorenjom Seniki so zatok zdaj tö veselje meli, ka so si „velki mlajši“, krčmaroš Tomaz Škaper pa njegovü padaši vözmislili, ka naredijo najvejšoga snežaka v rosagi. Na interneti so prej poglednili, ka je do tejša mau 6 metrov visiki biu najvišesi snežak na Vogrskom. Üni so vcüjdali ešče en meter. Sneg so s cejle vesi vküpvzovili (ponücali so kakšni 50 kubični metrov) pa so pred gostilno Cifer postavili mužakara s snega. Paudrugü den je delalo deset vözraščeni lidi pa dosta mlajšov.

Mali oglas

Prodajam poročne obleke po ugodni ceni.

Telefon:
0036-94/381-129

Apróhirdetés

Menyasszonyi ruhák kedvezményes áron eladók.

Telefon:
0036-94/381-129

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtak

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:

porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.